

GUIA PER A LA IMPLANTACIÓ DE PROGRAMES DE REDUCCIÓ DE LA SINISTRALITAT

15/02/2021

Actuacions per implementar un programa de reducció de la sinistralitat a l'empresa

Els accidents de treball i les malalties professionals ocasionen danys i pèrdues. Aquesta guia pretén donar unes pautes per ajudar les empreses a implementar programes de reducció de la sinistralitat, amb l'objectiu de contribuir al procés de millora contínua de la seguretat i salut de les seves plantilles.

Pla General d'Activitats Preventives 2021

Índex

0.	Introducció	2
1.	Objectius de la guia	2
2.	Definició i classificació dels accidents	2
3.	La importància dels costos dels accidents de treball	4
4.	Com integrar la prevenció en el sistema de gestió i reduir la sinistralitat?	7
	4.1. Identificar els riscos	10
	4.2. Avaluar els riscos	10
	4.3. Planificar l'activitat preventiva	10
	4.4. Establir protocols d'actuació	10
	4.5. Formar i informar	11
	4.6. Coordinar activitats empresarials	11
	4.7. Adequada vigilància de la salut	11
	4.8. Establir indicadors	12
	4.9. Analitzar dades i establir punts de millora	12
5.	La implantació de programes de reducció de sinistralitat com a eina de millora	14
	5.1. Què és un programa de reducció de la sinistralitat?	14
	5.2. Quines són les fases per implantar un programa d'aquest tipus?	14
6.	Bibliografia	22

0. Introducció

La prevenció de riscos laborals (PRL) estudia, mitjançant mètodes de caràcter interdisciplinari, el conjunt de **mesures necessàries per evitar o minvar els riscos derivats del treball**, que ocasionen als treballadors accidents i malalties professionals.

La **seguretat en el treball**, una de les principals disciplines de la prevenció de riscos, té com a objectiu principal eliminar o minvar el risc que es produeixin accidents de treball.

Una de les etapes fonamentals d'aquesta disciplina consisteix a obtenir una **identificació primària dels diferents factors de risc** existents per part dels professionals de la prevenció de riscos, per posteriorment dur a terme una **avaluació dels riscos associats**, i d'aquesta manera, **orientar i prioritzar les polítiques i mesures de control** que ha d'aplicar l'ocupador, juntament amb el monitoratge de l'exposició dels treballadors a aquests riscos de manera contínua.

La implantació de **programes de reducció de la sinistralitat** a les empreses és **una eina més** per contribuir a la **millora contínua de la seguretat i salut laboral**.

1. Objectius de la guia

Aquesta “Guia per a la implantació de programes de reducció de la sinistralitat” té per objecte **esclarir els passos que cal seguir per establir programes d'aquest tipus** a les empreses interessades a reduir els seus nivells de sinistralitat.

S'elabora amb la finalitat d'aclarir la metodologia que cal aplicar per **analitzar els accidents, identificar les causes** que els produeixen i els factors que hi influeixen, i **establir uns objectius de millora quantificables** i un **pla d'actuació programat** que permeti aconseguir-los, a fi d'evitar o reduir la sinistralitat dins de l'àmbit d'aplicació de la Llei 31/95, de prevenció de riscos laborals.

2. Definició i classificació dels accidents

En l'actualitat, la **definició legal d'accident** de treball procedeix de la Llei general de la seguretat social i es refereix a “**qualsevol lesió corporal que el treballador pateixi en ocasió o per conseqüència del treball que executi per compte d'altri**”.

Des del punt de vista tècnic, l'accident és “un **succés anormal, no volgut ni desitjat**, que es presenta de manera **brusca i inesperada**, normalment evitable, que **interromp la continuïtat del treball i pot causar lesions a persones o danys a les coses**”.

L'accident inclou dos conceptes diferents: **accident amb baixa** (accident que pateix el treballador i que li impedeix acudir al treball per temps superior a un dia) i **accident sense baixa** (aquell que, tot i que produeix lesions, una vegada ateses aquestes no impedeixen al treballador reincorporar-se al treball en la mateixa jornada). S'entén com **recaiguda** "la baixa mèdica del treballador com a conseqüència directa d'un accident anterior". En aquest cas s'ha d'agafar com a data la data de l'accident que origina la recaiguda.

Per "**incident**" ha d'entendre's tot aquell succés que hagi pogut o pugui causar pèrdues econòmiques o lesions en els treballadors. Són situacions que es presenten durant la realització d'una activitat, que, sense ocasionar lesió, tenen potencialitat lesiva, i les quals cal atendre per poder identificar i controlar les causes bàsiques que el generen, abans que ocorri l'accident.

Els accidents poden classificar-se **en funció del lloc i centre del treball on es produeixen** de la següent manera:

- **Al centre** o lloc de treball habitual.
- **En un altre centre** o lloc de treball.
- **Accidents *in itinere***: són els que ocorren al treballador/a durant el desplaçament des del seu domicili fins al lloc de treball, i viceversa. Aquest tipus d'accident s'assimila, quant a les conseqüències legals, a un accident de treball com el que hauria tingut lloc al mateix centre laboral, ja que es deu a la necessitat del treballador de desplaçar-se amb motiu de la seva ocupació. Com a regla general, exigeix que:
 - Ocorri en el camí d'anada i tornada del treball.
 - No es produeixin interrupcions entre el treball i l'accident.
 - S'empri l'itinerari habitual amb els mitjans de transport i recorreguts usuals.
- **Accidents en missió**: Agrupa aquells accidents que no ocorren ni al centre de treball ni en anar al lloc de treball o tornar-ne (*in itinere*), però succeeixen en el compliment del treball o de les tasques encomanades al treballador per l'empresari, en l'exercici de les seves facultats de direcció.

Gràfic 1. Classificació general d'accidents

3. La importància dels costos dels accidents de treball

Els accidents de treball suposen importants **costos humans i econòmics** per a l'accidentat, l'empresa i la societat. Els accidents i incidents laborals tenen una repercussió econòmica negativa important a l'empresa.

Estudis empírics realitzats en diferents àmbits empresarials porten a la identificació i quantificació de tipus molt **nombrosos de costos i despeses (pèrdues)** a conseqüència dels sinistres laborals i no inclosos en cap mena d'assegurança.

Les empreses suporten un cost econòmic generalment major del que es creu a causa dels accidents de treball. Es pot parlar de dos tipus de costos:

- **Costos directes:** aquells que l'empresa pot comptabilitzar i, per tant, afecten de manera directa el seu resultat econòmic. Són els vinculats a l'accident de manera unívoca, com ara els següents:
 - **Cost salarial de l'accidentat.** Durant el període de baixa l'empresa ha de pagar una part del salari no aportada per la Seguretat Social i, a més, la corresponent cotització a aquesta. Dins d'aquest capítol s'ha d'incloure, per tant, **el 25 % de la base reguladora del salari del treballador durant el període de baixa laboral**. A més, s'hi ha de sumar el cost salarial de la jornada de l'accident que, com és lògic, no està cobert per la Seguretat Social.
 - **Costos materials.** Generalment l'accident, sobretot quan és greu, implica l'existència de desperfectes o, fins i tot, pèrdues de maquinària, eines o material. Aquests costos, igual que els de l'apartat anterior, estan relacionats de manera unívoca amb la magnitud de l'accident esdevingut.
 - **Costos salarials per temps perdut d'altres treballadors.** En molts casos, els accidents generen la necessitat que companys de l'accidentat abandonin temporalment les seves tasques a causa de la primera atenció a aquest o, fins i tot, del seu trasllat a un centre mèdic o similar. Depenent de la gravetat de l'accident, hi ha un temps de parada de la producció que reporta, entre d'altres, una sèrie de costos salarials que es poden relacionar unívocament amb l'accident esdevingut.
 - **Costos salarials de selecció o formació del substitut.** Un cost en general oblidat és aquell en el qual cal incórrer per contractar el treballador que substitueixi l'accidentat durant el període de baixa.
 - **Sancions administratives.** Si bé no es pot admetre de manera absoluta que tot accident de treball impliqui una sanció de la Inspecció de Treball i la Seguretat Social, la veritat és que de vegades aquesta pot produir-se i és un altre dels costos que cal considerar.

- > **Costos indirectes:** aquells que, tot i estar vinculats als accidents de treball esdevinguts, o bé no estan relacionats de manera unívoca amb un determinat accident (ja que es tracta de costos de caràcter general que “cobreixen” la totalitat dels accidents i no un en particular), o bé no poden ser quantificats o mesurats d'una manera concreta. De vegades s'inclouen dins d'aquest tipus de costos una sèrie de **costos intangibles** que, si bé influeixen en el resultat econòmic actual i futur de l'empresa, no són, a primera vista, quantificables a priori. Dins d'aquests costos s'inclouen els següents conceptes:

 - > **Costos de producció.** Sense perjudici dels costos directes ja assenyalats a l'apartat anterior vinculats de manera directa a la paralització de la producció que suposa tot accident, la veritat és que l'existència d'accidents de treball comporta l'**enrarament del clima laboral i la deterioració de les relacions laborals**, cosa que, d'una manera o altra, repercuteix en la producció de l'empresa.
 - > **Increment dels costos assegurats.** Si bé no solen tenir-se en compte en molts estudis, la veritat és que l'esdeveniment d'un accident sol suposar un augment de la prima dels diferents costos assegurats mitjançant el pertinent **increment de la pòlissa d'assegurances**. Atès que la magnitud d'aquest increment depèn d'un nombre d'accidents, aquest ha de ser considerat un cost indirecte.
 - > **Costos administratius i jurídics.** Es tracta de costos difícilment estimables, però que van units al global d'accidents soferts anualment. Si bé els primers no han de ser considerats com a transcendents, la veritat és que els segons (atesa la recent criminalització dels accidents greus i mortals) sí que comencen a resultar bastant rellevants.
 - > **Pèrdua d'imatge de l'empresa.** Un últim cost, de caràcter intangible, consisteix en l'evident pèrdua d'imatge de l'empresa que gestiona de manera inadequada la prevenció de riscos laborals. Així, cada vegada són més freqüents les administracions que, en les licitacions, inclouen entre els criteris de valoració a l'hora d'adjudicar una obra o servei els nivells de sinistralitat registrats per l'empresa en els últims anys. Si bé és un cost considerable, la veritat és que resulta de difícil estimació.

La valoració del cost dels accidents és una manera més de visualitzar les necessitats preventives de l'empresa.

L'adopció de mesures preventives, a més de reduir els accidents de treball, **incrementa la qualitat i la productivitat de l'empresa.**

Les investigacions posteriors als accidents de treball solen posar de manifest que aquests es produeixen, moltes vegades, a conseqüència de disfuncions existents a les empreses (avaries, condicions de treball inadequades...) que, al seu torn, van generant progressives pèrdues econòmiques, de manera que una vegada eliminades milloren la seva seguretat i competitivitat.

Les empreses han de conèixer quant els estan costant els accidents. Es tracta que siguin conscients del problema econòmic que això suposa. Per a això, proposem l'ús de dues **calculadores** que serveixen per estimar aquest cost:

- > **Calculadora absentisme umivale Activa:** Posem a la teva disposició una eina que et permet acostar-te de manera orientativa al cost de les jornades perdudes anualment a la teva empresa. [Enllaç](#)
- > **Calculadora cost accidents laborals de l'INSST:** permet fer una estimació aproximada del cost dels accidents de treball. [Enllaç](#)

4. Com integrar la prevenció en el sistema de gestió de l'empresa i reduir la sinistralitat?

Una de les primeres qüestions que ha de decidir-se per gestionar la prevenció de riscos laborals (PRL) a l'empresa és el model d'organització i els recursos específics que s'hi destinaran, la qual cosa es coneix com a “**modalitat preventiva**”.

Per gestionar la PRL es pot comptar amb mitjans propis o externs, depenent de les característiques de l'empresa, del tipus d'activitat i del nombre de treballadors.

Es pot recórrer a una o diverses de les següents modalitats:

- **Assumpció pròpia per l'empresari** de les activitats preventives.
- **Designació d'un o diversos treballadors** de l'empresa per dur a terme les activitats preventives, sempre que disposin de la formació i els mitjans necessaris.
- **Constitució d'un Servei de Prevenció Propi (SPP)**, és a dir, un departament dins de l'empresa per desenvolupar les accions preventives al qual ha de dotar de suficient personal, a
 - mb la capacitació necessària en funció del tipus d'activitats que ha de desenvolupar, i dels mitjans adequats.
- **Constitució d'un Servei de Prevenció Mancomunat (SPM)** amb altres empreses, de manera que es comparteixin els recursos humans i materials especialitzats per al desenvolupament de l'activitat preventiva. Té la consideració de servei propi de les empreses que el constitueixen.
- **Concert amb un Servei de Prevenció Aliè (SPA)** de tota o una part de l'activitat preventiva no assumida amb mitjans propis. Un SPA és una entitat especialitzada, acreditada per l'autoritat laboral per a l'acompliment d'activitats preventives. En tot cas, quan es recorre a un SPA, és recomanable que **algú de l'organització, amb coneixements en matèria preventiva, es coordini amb aquest** per facilitar la implantació real i eficaç de la prevenció a l'empresa.

Sense perjudici de disposar d'aquests recursos preventius especialitzats, és fonamental, per a una integració de la prevenció de riscos eficaç, que el personal de l'empresa (**a tots els nivells jeràrquics**) desenvolupi les seves tasques tenint en compte els requisits preventius necessaris, per garantir així la realització d'aquestes en condicions de seguretat i salut.

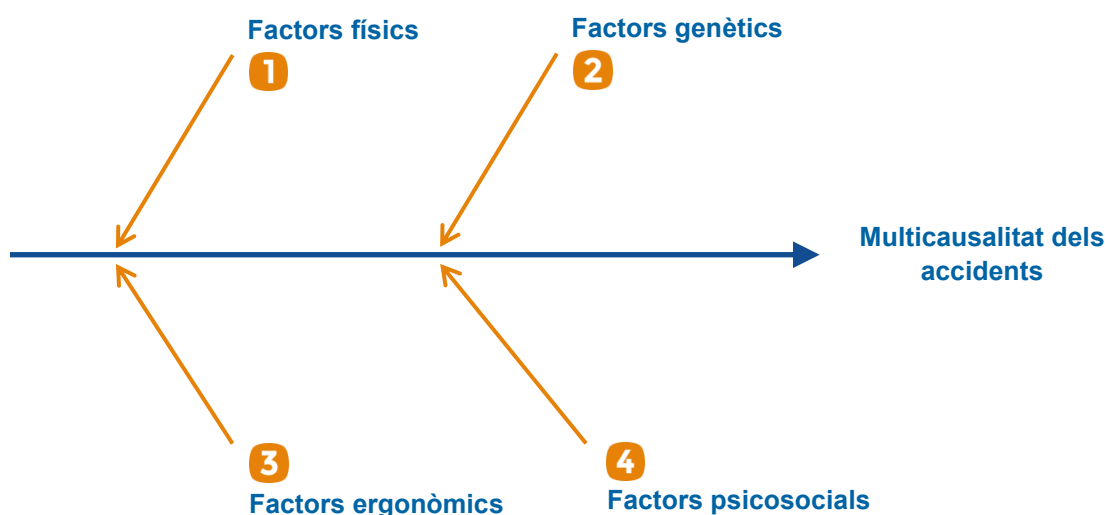
El “personal amb funcions preventives” de l'empresa, en funció de la modalitat escollida (empresari, treballador/s designat/s, SPP, SPM o SPA), ajudarà i assessorarà l'organització per aconseguir una gestió adequada de la PRL.

La PRL és el **conjunt d'activitats o mesures adoptades** o previstes en totes les fases d'activitat de l'empresa **amb la finalitat d'evitar o disminuir els riscos derivats del treball**.

La **seguretat en el treball** és una disciplina tècnica que engloba el conjunt de tècniques i procediments que tenen per objecte eliminar o disminuir el risc que es produeixin els **accidents de treball**.

Els **factores de risc** derivats de la **seguretat en el treball** no poden tractar-se des d'una perspectiva estanca i aïllada. De fet, estan íntimament relacionats amb altres disciplines com la **higiene industrial**, que estudia les condicions ambientals dels llocs de treball (calor, humitat, soroll...); **l'ergonomia**, que n'analitza els aspectes ergonòmics (fatiga, sobreesforços...), i **els aspectes psicosocials** (estrès, monotonia, relacions personals...), ja que està demostrat que són factors que afavoreixen l'aparició dels accidents de treball i hi contribueixen.

En la majoria dels accidents de treball **no existeix una causa concreta**, sinó que hi **concorren múltiples causes, interrelacionades i connectades entre si, que tenen l'origen en diferents factors de risc**.

Gràfic 2. Causes dels accidents

Aquests factors de risc s'agrupen en quatre grans grups:

- > **Factors físics:** Són aquells que tenen a veure amb l'entorn físic de treball: soroll, temperatura, humitat, etc.
- > **Factors higiènics:** Són aquells que tenen a veure amb la higiene industrial. En aquest apartat hi ha els contaminants químics (vapors, fums...), els físics (soroll, vibracions, radiacions...) i els biològics (virus, bacteris...).
- > **Factors ergonòmics:** Són els problemes associats a postures inadequades (forçades) o mantingudes en el temps (estàtiques), moviments repetitius, confort ambiental, etc.

- > **Factors psicosocials:** Són els factors directament relacionats amb l'organització del treball. Així, ens trobem en aquest apartat el ritme de treball, el contingut del treball, l'estil de comandament, la supervisió estricta, etc.

Podem afirmar que qualsevol empresa està exposada a sofrir accidents de treball i malalties professionals durant el desenvolupament de la seva activitat. Per reduir la sinistralitat i fer de l'empresa un espai segur, cal dur a terme una **integració adequada de la prevenció en el sistema general de gestió de l'empresa**, mitjançant la implantació, aplicació i seguiment d'un **pla de prevenció de riscos laborals**.

Al següent esquema, es plantegen les **fases per integrar de forma adequada la prevenció**, per reduir de manera optimitzada i efectiva l'accidentalitat i per tenir una empresa segura, saludable i competitiva.

Esquema 1. Passos per integrar la PRL en la gestió empresarial

A continuació, es detallen breument cadascun d'aquests passos:

4.1. Identificar els riscos

Conèixer els riscos associats a cada lloc de treball a l'empresa ens proporciona un avantatge per evitar-los. És recomanable **elaborar una llista de tots aquells riscos** que puguin posar fora de joc la funcionalitat de l'empresa o comprometre la seguretat i salut de la plantilla, per poder establir les mesures necessàries per, d'una banda, evitar que succeeixi i, de l'altra, estar preparat en cas que passi.

4.2. Avaluar els riscos

Identificats els riscos existents, cal prendre les mesures oportunes per eliminar-los. Si això no és possible, cal dur a terme una avaluació a fi de determinar-ne la magnitud. Per qualificar un risc des del punt de vista de la gravetat, cal valorar conjuntament la probabilitat que es produeixi el dany i la severitat d'aquest. Així mateix, cal tenir en compte les característiques personals o l'estat biològic conegut dels treballadors que els facin especialment sensibles als riscos derivats del treball.

La **identificació i avaluació** dels riscos les durà a terme el **personal amb funcions preventives, comptant amb la participació dels treballadors**.

4.3. Planificar l'activitat preventiva

Consisteix a **identificar i planificar les actuacions preventives** que s'han d'aplicar a l'empresa amb la finalitat d'eliminar, controlar o reduir els riscos identificats en l'avaluació de riscos, **assenyalant un ordre de prioritats** en funció de la magnitud i el nombre de treballadors exposats a aquests.

A la planificació cal **incloure-hi els mitjans humans i materials necessaris**, així com **assignar els recursos econòmics suficients** per assolir els objectius proposats.

4.4. Establir protocols d'actuació

Cal desenvolupar un **pla de prevenció** per tenir prevists i establerts **procediments de treball segur** en cadascuna de les tasques que es desenvolupin a l'empresa, especialment en aquelles que resultin perilloses, a més d'un protocol d'actuació en cas que ocorrin accidents (**pla d'emergència**).

També ha d'establir-se el **manteniment preventiu i les revisions o inspeccions periòdiques de seguretat d'equips de treball, locals i instal·lacions**, ja que són activitats que ajuden a evitar avaries i detectar fallades incontrolades que podrien ser font de nous riscos o de riscos que al principi es creien controlats.

4.5. Formar i informar

Proporcionar una **informació i formació preventiva adequades** fa que la plantilla sigui conscient dels riscos als quals està exposada durant les tasques que desenvolupa, i de les mesures preventives planificades i implantades, així com de la correcta utilització dels equips de treball i execució de les tasques assignades.

L'empresari ha d'assegurar-se que la formació és efectiva, que els treballadors l'entenen i que es posa en pràctica en el lloc de treball. **Involucrar els treballadors i els seus representants** en el disseny de les activitats formatives incrementa el seu compromís amb la formació i l'efectivitat d'aquesta.

4.6. Realitzar coordinació d'activitats empresarials (CAE)

La CAE és una activitat preventiva destinada a **identificar i controlar els riscos derivats de la concurrència empresarial**. S'inicia amb un intercanvi d'informació sobre els riscos que l'activitat de cada empresa i/o treballador autònom concurrents puguin generar o agreujar sobre la resta de treballadors.

La coordinació **no ha de consistir únicament a intercanviar documents**. Cada empresa concurrent ha de prendre en consideració aquesta informació per adaptar-hi les seves avaluacions de riscos i la planificació preventiva per controlar els riscos generats o agreujats per la concurrència d'activitats. Cal **comprovar** que els treballs es fan segons el que s'ha planificat i que les mesures resulten eficaces.

Les empreses han d'establir uns **mitjans de coordinació adequats**: reunions periòdiques, impartició d'instruccions, elaboració de procediments o protocols d'actuació, instruccions sobre les actuacions en cas de situacions d'emergència, etc.

4.7. Vigilància adequada de la salut

La vigilància de la salut (VS) **l'ha de dur a terme personal sanitari competent, format i amb capacitat acreditada**. Per això, ha de ser un servei de prevenció, propi o aliè, el que desenvolupi les funcions de vigilància i control de la salut dels treballadors. Els professionals sanitaris han de treballar en coordinació amb el personal amb funcions preventives per a l'adequada protecció de la salut dels treballadors.

La VS inclou diferents actuacions:

- La realització de les avaluacions de la salut dels treballadors (reconeixements mèdics).
- L'estudi de les malalties susceptibles d'estar relacionades amb el treball, així com les absències del treball per motius de salut.
- L'anàlisi, amb criteris epidemiològics, dels resultats de la VS dels treballadors i de l'avaluació dels riscos.
- La prestació de primers auxilis i l'atenció d'urgència als treballadors víctima d'accidents o danys en el lloc de treball.
- L'estudi i valoració dels riscos que puguin afectar les treballadores en situació d'embaràs o part recent i aquells treballadors que es considerin per les seves característiques físiques o biològiques "especialment sensibles".

Els resultats de la vigilància de la salut dels treballadors són **informació confidencial**, per tant, només han d'estar disponibles per al treballador, per als serveis mèdics responsables de la seva salut i/o per a l'autoritat sanitària.

Els reconeixements periòdics permeten identificar danys al treballador derivats de riscos laborals no identificats o mal avaluats, o de mesures de prevenció que no són eficaces. Per això, cal **utilitzar els resultats de la vigilància de la salut per millorar l'avaluació de riscos i la planificació preventiva**.

4.8. Establir Indicadors

Els indicadors són **dades que pretenen reflectir l'estat d'una situació, o d'algun aspecte particular, en un moment i un espai determinats**. Habitualment es tracta de dades estadístiques (percentatges, taxes, raons...) que pretenen sintetitzar la informació que proporcionen els diversos paràmetres o variables que afecten la situació que es vol analitzar. Com a exemple d'indicadors relacionats amb la sinistralitat podem citar: **l'índex d'incidència, l'índex de freqüència, l'índex de gravetat, la durada mitjana, l'índex d'absentisme, el nombre de jornades perdudes per accident de treball**, etc.

La informació que ens proporcionen els **informes de sinistralitat** de l'empresa, i que recopilen tots aquests indicadors, és una eina magnífica per al seguiment i l'anàlisi de l'evolució de la sinistralitat a l'empresa. Des d'**umivale Activa** posem a la disposició de les nostres empreses mutualistes aquests informes per ajudar-les en la gestió i l'anàlisi de la sinistralitat.

4.9. Analitzar dades i establir punts de millora

Disposar d'indicadors permet **establir uns objectius** i, sobre la base de l'anàlisi dels resultats obtinguts, **observar desviacions** respecte al resultat esperat i **establir un pla d'acció** que ens permeti establir punts de millora per buscar la **millora contínua dels processos**.

Seguint els nou passos indicats per aconseguir una adequada integració de la PRL i amb la **implicació real i activa de la direcció** de l'empresa en la prevenció de riscos laborals es garanteix l'èxit en la **generació d'una cultura preventiva** en tots els membres que componen una organització, la qual cosa es tradueix en una **reducció constant de la sinistralitat laboral** i, en conseqüència, en una **millora contínua de la seguretat i la salut de les organitzacions**, amb tots els beneficis que això comporta.

Per a això, **la cultura preventiva ha de formar part de la cultura empresarial**, i la direcció ha d'assumir, també en aquest àmbit, el seu paper com a motor que permeti la implantació de la prevenció de riscos laborals de manera efectiva en l'organització.

5. La implantació de programes de reducció de la sinistralitat com a eina de millora contínua

Si després de l'anàlisi dels indicadors de control de la sinistralitat a l'empresa s'hi detecten **desviacions respecte als objectius prèviament marcats**, com ara trobar-se per sobre dels nivells de sinistralitat del sector al qual correspon l'empresa, s'ha d'establir un pla d'acció per reduir la sinistralitat a l'empresa.

Una eina que pot ajudar a aconseguir aquest objectiu és la implantació de **programes de reducció de la sinistralitat**.

5.1. Què és un programa de reducció de la sinistralitat?

Bàsicament aquests **programes estan orientats a la reducció del nombre d'accidents i malalties professionals**, i els poden emprar com a eina de millora aquelles **empreses que presentin uns índexs de sinistralitat superiors a l'habitual** (en el seu sector), **o als objectius que cadascuna s'hagi fixat** com a meta sobre aquest tema, prèviament a la implantació d'un programa d'aquest tipus.

5.2. Quines són les fases per implantar un programa d'aquest tipus?

1ª fase: Fixar objectius de sinistralitat

Com és lògic, si no se sap què es vol aconseguir i millorar, no es pot establir un pla d'acció reeixit per a la millora de la prevenció a l'empresa. Per això, el primer és definir un **objectiu quant a reducció del nivell de sinistralitat** que es desitgi aconseguir a l'empresa. L'**objectiu** ha de ser **mesurable, assolible i estar definit en el temps**. Per exemple:

- > **Reduir la sinistralitat** de l'empresa **per sota de la del sector** al qual pertany en el termini d'un any.
- > **Reduir en un 20 % la sinistralitat laboral** de l'empresa en el semestre següent.

Els objectius poden fixar-se temporalment **a curt, a mitjà o a llarg termini**. Es recomana la **constitució d'un "equip de treball"** per a la definició i seguiment del programa, que ha d'incorporar, com a mínim, l'empresari o algú que el representi, la representació dels treballadors i la modalitat preventiva.

2ª fase: Obtenció de dades

El segon pas, és l'**obtenció de les dades**, és a dir, de la informació necessària per poder **treure'n conclusions relatives als accidents, les seves causes i els factors que incideixen sobre aquests**. Aquesta informació és de dos tipus: la que fa referència a la sinistralitat laboral i la que fa referència a les condicions de treball. En els següents paràgrafs es detallen les dades necessàries i les fonts d'on es poden obtenir:

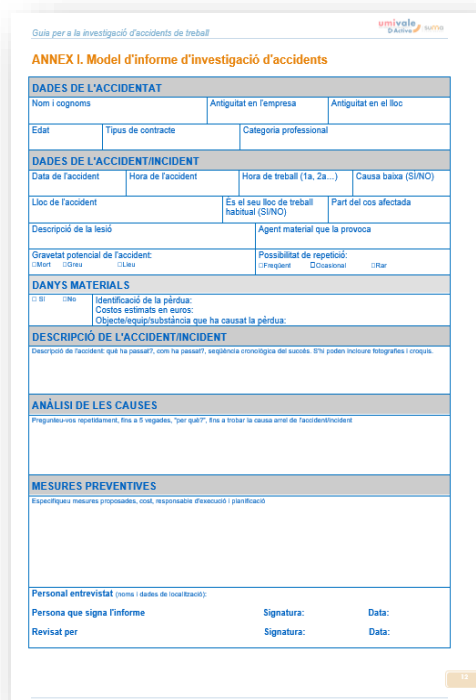
- > **Informació relativa a sinistralitat laboral:** És el conjunt de dades que es necessiten per analitzar els accidents que ha sofert l'empresa en els últims temps, i comparar-les amb les del conjunt d'empreses de la mateixa activitat. La relació d'informació que es necessita és la següent:

 - > **Listes d'accidents de treball amb baixa** del període que s'analitzi (per exemple els últims 3 anys).
 - > **Estadístiques de sinistralitat laboral de l'empresa**, corresponents al període en estudi.
 - > **Dades equivalents del sector i la branca d'activitat econòmica de l'empresa**, amb finalitats comparatives, corresponents al mateix període que s'analitzi.

Des d'**umivale Activa** posem a la disposició de les nostres empreses mutualistes tota aquesta informació per ajudar-les en la gestió i l'anàlisi de la sinistralitat.

- > **Informes d'investigació dels danys** produïts a l'empresa. Cal recordar que l'empresari ha de dur a terme una investigació sobre aquest tema, a fi de detectar les causes d'aquests fets i poder corregir-los. Aquests informes **s'han d'elaborar quan s'hagi produït un dany per a la salut dels treballadors** (accidents de treball o malalties professionals) **o quan apareguin indicis que les mesures de prevenció resulten insuficients**, per exemple, en ocasió de la vigilància de la salut periòdica. El personal amb funcions preventives ha de determinar la millor manera de dur a terme la investigació dels accidents.

És recomanable que els **comandaments directes i el mateix treballador** participin en la investigació, ja que són els qui millor coneixen la tasca que es desenvolupava i les condicions en què hauria de dur-se a terme. En qualsevol cas, aquestes recerques han de quedar documentades i recopilar-se per la modalitat preventiva per a la seva anàlisi amb la resta d'informació relativa a la sinistralitat. La investigació dels danys ha d'efectuar-se a través de **tècniques senzilles i comprensibles** que siguin capaces de reconstruir l'accident "a posteriori" i **detectar les causes** o els antecedents que l'han provocat. En aquest sentit, recomanem la lectura de la **Guia per a la investigació d'accidents de treball d'umivale Activa**, a la qual pots accedir a través de la nostra web corporativa, o clicant sobre la imatge inferior.

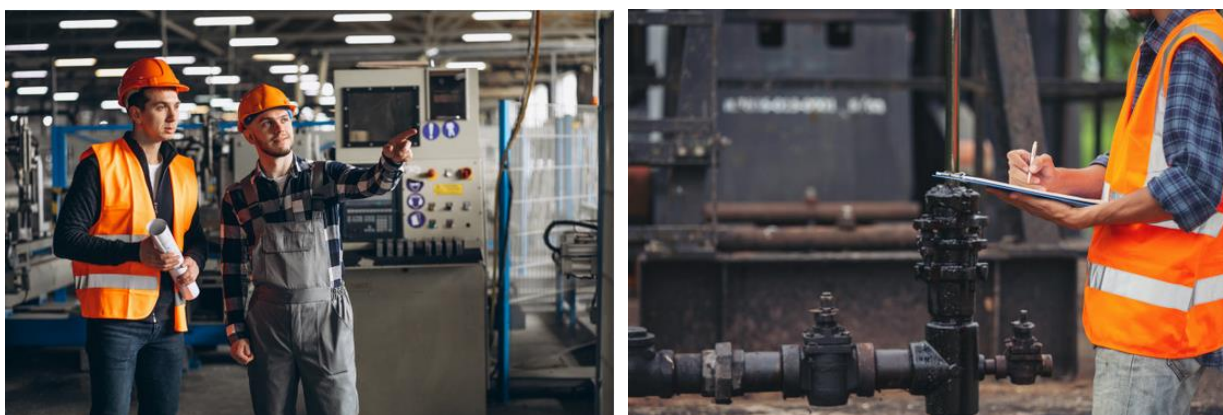
- > **Informació relativa a les condicions de treball**, valorades a través dels factors de risc identificats, les mesures aplicades per reduir-los o controlar-los, i la formació dels treballadors. La informació s'ha de trobar en la documentació que cada empresa ha de tenir i mantenir actualitzada en compliment de la Llei de prevenció:
 - > **Avaluació de riscos** (inicial, actualitzacions, etc., corresponents al període en estudi).
 - > **Planificacions de les actuacions preventives** (del període analitzat).
 - > Si s'han tingut **malalties professionals o lesions de tipus musculoesquelètic**, els **estudis específics complementaris** que s'hagin realitzat a l'empresa per a la seva anàlisi.
 - > **Formació de treballadors**: llistes de persones formades i continguts impartits, contrastades amb la plantilla existent i el lloc de treball ocupat (referit a la plantilla existent al moment, indicant-hi la data d'impartició).

Aquesta informació la pot proporcionar la modalitat preventiva de l'empresa.

- > **Informació sobre les condicions del/s centre/s de treball**: En aquest sentit és convenient recaptar la següent informació:

- **Relació d'instal·lacions i equips existents** a l'empresa, i particularment els que hagin estat relacionats amb accidents.
- **Estat general de llocs de treball, equips i instal·lacions.** Registres de manteniments, reparacions, adequacions, etc.
- **Grau d'aplicació dels plans i programes d'actuació preventiva** i de la integració de la prevenció. Es coneixerà en funció del nivell de compliment de les actuacions planificades en matèria de prevenció en el període estudiat.

Aquesta informació, igual que l'anterior, la pot proporcionar la modalitat preventiva (SPA, SPP, etc.).

- **Informació sobre la gestió preventiva:** en aquest cas, la pot proporcionar la modalitat preventiva a través dels següents documents:
 - **Pla de prevenció**, en el qual constarà la modalitat organitzativa i recursos emprats (especialització, hores de dedicació dels especialistes, ubicació física pel que fa als centres de treball, disponibilitat per obtenir per exemple suport per cobrir les necessitats dels diferents torns de treball en cas d'existir, etc.).
 - **Memòria del servei de prevenció**, en la qual es detallen els programes d'actuació preventiva anuals i les activitats dutes a terme pel servei de prevenció (inclosa la vigilància de la salut). Es recomana recopilar les dades corresponents al període en estudi.
 - **Informes de les auditories de prevenció:** Si l'empresa ha optat per una organització preventiva amb mitjans propis (assumpció per part de l'empresari, treballador designat, SPP o SPM), ha de sotmetre el seu sistema de gestió de la prevenció a una auditoria. També es poden realitzar **auditories voluntàries** que poden realitzar-se en aquells casos en què l'auditoria externa no sigui legalment exigible o quan, tot i que ho sigui, aquestes vulguin realitzar-se amb major freqüència o amb un abast més ampli. Les conclusions recollides en aquests informes, en cas d'haver-se dut a terme, també ens aportaran molta informació.

3ª fase: Anàlisi de dades

Recopilada la informació necessària indicada en la fase anterior, el següent pas és l'**anàlisi de la informació** recollida, per elaborar una sèrie de **paràmetres i indicadors que facilitin l'obtenció de conclusions**, la identificació de punts crítics i la seva exposició a la direcció de l'empresa.

L'anàlisi es pot fer en els mateixos blocs que la recollida de dades, a fi de facilitar-ne l'elaboració.

> **Sinistralitat laboral:** De les dades de sinistralitat laboral obtingudes, se n'extrau la següent informació:

- > **Tipologies d'accidents**, és a dir, agrupacions d'accidents que tinguin factors en comú, classificades i ordenades per dies de baixa i per freqüència d'aparició. Com a exemple, en les taules que anirem presentant, suposem el cas d'una empresa del sector alimentació (restaurant/pizzeria), amb repartiment de menjar a domicili:

Tipologia d'accidents	Dies de baixa	% del total	Nre. accidents període	% del total
Accidents de trànsit en missió	250	71,4	10	52,6 %
Talls	50	14,3	5	26,3 %
Caigudes al mateix nivell	50	14,3	4	21,1 %

- > **Llocs de treball, departaments o ocupacions que acumulen més dies de baixa**, en termes absoluts (nombre total de dies) i relatius (dies per treballador). Exemple:

Lloc de treball	Dies de baixa	% del total	Nre. accidents període	% del total
Repartidor/a	250	71,4	10	52,6 %
Preparador/a de comandes	100	28,6	9	47,4 %

- > **Causas d'accidents més freqüents**, ordenades per freqüència i nombre de dies de baixa acumulats. Per conèixer-les, cal que s'hagin dut a terme **investigacions d'accidents** individuals o agrupats per tipologies, de les quals es podran extreure les causes dels accidents. Exemple:

Causas més freqüents	Dies de baixa	% del total	Nre. accidents període	% del total
Col·lisions amb altres vehicles	250	71,4	10	52,6 %

Pèrdua de control de ganivets	50	14,3	5	26,3 %
Falta d'ordre i neteja	50	14,3	4	21,1 %

L'anàlisi conjunta de les **dades de sinistralitat i les causes** identificades en les investigacions d'accidents ens donen la foto completa de la situació de l'empresa, i **permeten trobar les situacions l'eliminació de les quals té una major repercussió sobre la sinistralitat laboral global.**

- > **Anàlisi de les condicions de treball, de la informació recopilada dels centres i sobre la gestió preventiva:** De l'anàlisi de les avaluacions de riscos, del seguiment de les planificacions de l'activitat preventiva aplicades en els últims anys, memòries del servei de prevenció, resultats de les auditories de prevenció, revisions de l'estat dels centres de treball, etc. **Es pot obtenir informació complementària** que ajudarà també a definir el pla d'actuació per a la reducció de la sinistralitat.

Elaborar un **informe on s'agrupin/extreguin les conclusions obtingudes** de l'anàlisi de tota aquesta informació facilita la posterior presa de decisions. Continuant amb l'exemple plantejat:

Informe de conclusions

Empresa: Exemple S.A., del sector alimentació (restaurant/pizzeria), amb repartiment de menjar a domicili

> **3 tipus d'accidents, en 2 tipus de lloc de treball.**

> Els més importants, els de **trànsit**, durant el repartiment de menjar a domicili amb motocicletes, soferts pels operaris que ocupen el lloc de **repartidor** i la causa bàsica els quals és la col·lisió amb altres vehicles.

Informe de conclusions

> El lloc de preparador/a de comandes sofreix dos tipus d'accidents:

> **Talls:** per pèrdua de control dels ganivets emprats o contacte amb talls descoberts o ganivets emmagatzemats de manera deficient.

> **Caigudes al mateix nivell:** per falta d'ordre i neteja, en trepitjar restes que s'acumulen al terra de la cuina i la sala dels restaurants.

4ª fase: Pla d'acció

Sobre la base de les conclusions obtingudes en la fase d'anàlisi de dades anterior, cal definir una sèrie d'actuacions per reduir la sinistralitat.

A cadascuna de les mesures que es proposin per a la reducció de la sinistralitat s'hi ha d'assignar un responsable de l'execució i verificació, un termini de posada en pràctica, i els mitjans i recursos necessaris. Tot això es pot recollir en una taula; continuant l'exemple exposat en apartats anteriors, com a pla d'acció es podria establir el següent:

Activitat programada	Planificació		Execució		Observacions
	Inici	Fi	Responsable	Mitjans	
Elaboració i implantació d'un Pla de mobilitat	Gener	Setembre	Modalitat preventiva, director RH	Assessoria externa	Es destina una partida econòmica específica per a aquest pla i s'inclou en la planificació preventiva
Formació en el maneig d'elements de tall	Març	Maig	Modalitat preventiva, delegats de PRL i director RH	Entitat de formació especialitzada	Formació teoricopràctica impartida per experts i dirigida al personal que ocupa el lloc de preparador de comandes
Campanya de sensibilització en seguretat viària	Setembre	Desembre	Modalitat preventiva, director RH	Assessoria externa	Difusió de materials divulgatius entre els treballadors per a la seva sensibilització
Campanya sensibilització prevenció accidents a les mans	Febrer	Juny	Modalitat preventiva, director RH	Assessoria externa	Difusió de materials divulgatius entre els treballadors per a la seva sensibilització
Millora de la ubicació dels ganivets i col·locació de proteccions en talls	Gener	Març	Modalitat preventiva, responsables de restaurants i responsables de cuina	Materials	Es destina una partida econòmica específica per a l'adquisició de proteccions de ganivets i cistells d'emmagatzematge
Pla de millora de la neteja de cuines i locals de l'empresa destinats a consum per part dels clients	Gener	Desembre	Modalitat preventiva, responsables de restaurants, responsables de cuina i empreses de neteja externa	Personal propi i subcontracta encarregada de la neteja	Han de revisar-se els protocols actuals i modificar-se de manera que s'extremi la periodicitat i intensitat de la neteja en cuines i menjadors

Durant el procés d'implantació de les activitats planificades cal **vigilar si es presenten desviacions** pel que fa als terminis previstos d'execució i **fer un seguiment de les causes, documentant el motiu del retard i les mesures que l'empresa ha adoptat per solucionar aquesta situació** (com pot ser una replanificació, l'adopció d'una solució alternativa, designació de nous responsables, etc.).

Es recomana que totes les mesures que es decideixi implantar **siguin consultades amb la representació dels treballadors** (especialment amb els delegats de prevenció i amb el comitè de seguretat i salut, en cas que n'hi hagi), involucrant-los en el disseny, implantació i seguiment del programa de reducció de la sinistralitat a l'empresa.

5a fase: Anàlisi de resultats i propostes de millora

Després de la implantació i el desenvolupament de les mesures definides en el pla per atallar la sinistralitat, cal **analitzar-ne els resultats mitjançant els indicadors referits a sinistralitat** (definitos en la fase 2, d'implantació) i mitjançant el **seguiment del compliment de la programació d'activitats establerta**.

En aquesta fase, **es comparen els resultats amb l'objectiu de sinistralitat que calia aconseguir** fixat en la fase 1, i sobre la base dels resultats es valora la manera de conducta:

- › **Si s'ha complert l'objectiu fixat**, com ara “reduir la sinistralitat per sota de la del sector al qual es pertany en el termini d'un any”, **les accions plantejades hauran tingut èxit** i s'ha d'analitzar la conveniència de continuar les mesures establertes o iniciar un nou pla d'actuació. En aquest cas caldria potenciar tot allò que contribueixi a una millor integració de la PRL en la gestió empresarial.

- › **Si no s'ha aconseguit l'objectiu fixat**, cal **establir un nou pla d'acció**, analitzar per què no han tingut impacte les mesures establertes i **reiniciar el procés, establint un nou programa de reducció de la sinistralitat** que ens permeti aconseguir el nostre objectiu i la millora contínua del sistema de gestió de la PRL.

Finalment, cal recordar que **tot el programa ha de desenvolupar-se de manera coordinada entre la modalitat preventiva, representants dels treballadors i**

responsables a l'empresa de la gestió de la prevenció de riscos laborals. Al gràfic següent, a manera de resum, es detalla el conjunt de fases que hem anat analitzant als apartats anteriors:

Esquema 2. Fases per implantar programes de reducció de la sinistralitat

6. Bibliografia

- > *Metodología de la prevención de riesgos laborales.* Organització Iberoamericana de Seguretat Social (OISS).
- > *Accidentes e incidentes de trabajo. Guía sindical.* CCOO
- > *Directrices para la gestión preventiva en las pymes.* INSST.
- > *Gestión de la Seguridad y Salud laboral en las PYMES.* OISS-Junta d'Andalusia.
- > *Metodología y técnicas analíticas para la investigación de accidentes de trabajo.* Institut Regional de Seguretat i Salut en el Treball de la Comunitat de Madrid.
- > Imatges: Freepik.es